

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 25.10.2011
COM(2011) 681 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Atjaunota ES stratēģija 2011.-2014. gadam attiecībā uz korporatīvo sociālo atbildību

SATURS

1.	Ievads	3
1.1.	Korporatīvās sociālās atbildības īstenošana ir uzņēmumu interesēs	3
1.2.	... un visas sabiedrības interesēs.....	3
1.3.	Kāpēc Komisija šo jauno stratēģiju piedāvā tagad?.....	4
2.	Eiropas KSA politikas ietekmes novērtējums.....	4
3.	Mūsdienīga korporatīvas sociālās atbilstības izpratne	6
3.1.	Jauna definīcija.....	6
3.2.	Starptautiski atzīti principi un vadlīnijas.....	6
3.3.	KSA daudzdimensiālais aspekts	6
3.4.	Valsts iestāžu un citu ieinteresēto personu nozīme.....	7
3.5.	KSA un sociālās uzņēmējdarbības iniciatīva	7
3.6.	KSA un sociālais dialogs	7
4.	Rīcības programma 2011.-2014. gadam	8
4.1.	Veicināt KSA redzamību un izplatīt labu praksi.....	8
4.2.	Uzlabot un novērtēt uzticības līmeni uzņēmējdarbībai.....	9
4.3.	Uzlabot pašregulējuma un līdzregulējuma shēmas	9
4.4.	Veicināt tirgus atlīdzību par KSA	10
4.4.1.	Patēriņš.....	10
4.4.2.	Publiskais iepirkums	10
4.4.3.	Ieguldījumi	10
4.5.	Uzlabot uzņēmumu sociālās un vides informācijas izpaušanu	11
4.6.	Turpmāka KSA integrācija izglītībā, apmācībā un pētniecībā.....	12
4.7.	Uzsvērt valsts un vietēja līmeņa KSA politikas nozīmi.....	12
4.8.	Labāk saskaņot Eiropas un globālo pieeju KSA	12
4.8.1.	Galveno uzmanību pievērst starptautiski atzītiem KSA principiem un vadlīnijām... 12	
4.8.2.	Īstenot ANO uzņēmējdarbības un cilvēktiesību pamatprincipus	13
4.8.3.	Uzsvērt KSA nozīmi attiecībās ar citām pasaules valstīm un reģioniem.....	14
5.	Secinājumi	14

1. IEVADS

Eiropas Komisija iepriekš korporatīvo sociālo atbildību (KSA) definēja kā “konceptiju, ka uzņēmumi brīvprātīgi integrē sociālos un vides aspektus savā uzņēmējdarbībā un attiecībās ar ieinteresētajām personām.”¹

Korporatīvā sociālā atbildība attiecas uz uzņēmumu tādu rīcību, kas pārsniedz to juridiskās saistības pret sabiedrību un vidi. Noteikti regulējoši pasākumi rada apstākļus, kas uzņēmumus mudina brīvprātīgi uzņemties sociālo atbildību.

1.1. Korporatīvās sociālās atbildības īstenošana ir uzņēmumu interesēs ...

Uzņēmumu konkurētspējā stratēģiska pieeja KSA kļūst aizvien nozīmīgāka. Tā var sniegt ieguldījumu riska pārvaldībā, izmaksu ietaupījumā, piekļuvē kapitālam, attiecībās ar klientiem, cilvēkresursu pārvaldībā un inovācijas spējā.²

KSA īstenošanai nepieciešams uzņemties saistības ar iekšējām un ārējām ieinteresētajām personām, tādējādi uzņēmumi var labāk paredzēt sabiedrības ātri mainīgās prasības un darbības apstākļus, kā arī to izmantot savā labā. Savukārt šādi var veicināt jaunu tirgu izveidi un radīt izaugsmes iespējas.

Īstenojot savu sociālo atbildību, uzņēmumi var panākt darbinieku, patērētāju un pilsoņu ilgtermiņa uzticību, kas ir pamats noturīgas uzņēmējdarbības modelim. Augstāks uzticības līmenis savukārt palīdz veidot vidi, kas ir labvēlīga uzņēmumu izaugsmei un inovāciju veikšanai.

1.2. ... un visas sabiedrības interesēs

Ar KSA uzņēmumi var sniegt būtisku ieguldījumu Eiropas Savienības līgumu mērķu īstenošanā attiecībā uz ilgtspējīgu attīstību un augsti konkurētspējīgu tirgus sociālo ekonomiku. KSA ir “Eiropa 2020” - Eiropas gudras, ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes stratēģijas pamatā, ietverot mērķi par 75 % nodarbinātību.³ Atbildīga uzņēmējdarbības prakse ir jo īpaši svarīga gadījumos, kad privātā sektora operatori sniedz sabiedriskus pakalpojumus. Uzņēmumu sociālajā atbildībā ietilpst arī dalība pašreizējās ekonomiskās krīzes sociālās ietekmes (arī darba vietu zaudējumu) samazināšanā. KSA piedāvā vērtību kopumu, uz kurām var veidot vienotāku sabiedrību un uz ko var balstīt pāreju uz noturīgu ekonomisko sistēmu.

¹ COM(2001) 366.

² Eiropas konkurētspējas ziņojums (2008) (COM(2008)774) un pievienotais dienestu darba dokuments SEC(2008) 2853.

³ Daudzas “Eiropa 2020” pamatiniciatīvas atsaucas uz KSA: Integrēta rūpniecības politika globalizācijas laikmetam COM(2010)614, Eiropas platforma cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību COM(2010)758, Jaunu prasmju un darba vietu programma COM(2010)682, Jaunatne kustībā COM(2010)477 un Akts par vienoto tirgu COM(2011)206. Turklāt Inovācijas savienības (COM(2010)546) mērķis ir palielināt uzņēmumu spēju ar inovāciju risināt sabiedrības problēmas, un uzņēmumu devums ir būtiski svarīgs, lai īstenotu mērķus, kas noteikti pamatiniciatīvā “Resursu ziņā efektīva Eiropa” COM(2011)21 un COM(2011)571.

1.3. Kāpēc Komisija šo jauno stratēģiju piedāvā tagad?

Gan Padome, gan Eiropas Parlaments aicināja Komisiju turpināt izstrādāt KSA politiku⁴. Stratēģijā “Eiropa 2020” Komisija puda apņemšanos atjaunināt ES stratēģiju, lai veicinātu korporatīvo sociālo atbildību. Komisija 2010. gada paziņojumā par integrētu rūpniecības politiku puda, ka tā izvirzīs jaunu politikas priekšlikumu attiecībā uz KSA⁵. Aktā par vienoto tirgu ir pausts, ka Komisija līdz 2011. gada beigām pieņems jaunu paziņojumu par KSA⁶.

Ekonomiskā krīze un tās sociālās sekas savā ziņā mazināja uzticību uzņēmējdarbībai. Tā vērsa sabiedrības uzmanību uz uzņēmumu sociālo un ētisko aspektu. Komisijas mērķis, tagad atjaunojot centienus veicināt KSA, ir veidot labvēlīgus apstākļus noturīgai izaugsmei, atbildīgai uzņēmējdarbības praksei un ilgtspējīgai darbavietu radīšanai vidējā termiņā un ilgtermiņā.

2. EIROPAS KSA POLITIKAS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

Komisija bija celmlauzis sabiedriskās politikas izstrādē, lai veicinātu KSA, jau 2001. gadā izstrādājot zaļo grāmatu⁷ un izveidojot Eiropas Ieinteresēto personu forumu par KSA. Komisija 2006. gada publicēja jaunu politiku, kuras galvenais elements bija spēcīgs atbalsts uzņēmējdarbību vērstaī iniciatīvai Eiropas KSA alianse⁸. Tajā arī noteica ES darbības 8 prioritārās jomas: izpratnes veidošana un paraugprakses apmaiņa; ieinteresēto personu iniciatīvu atbalsts; sadarbība ar dalībvalstīm; patērētāju informēšana un pārredzamība; pētniecība; izglītība; mazie un vidējie uzņēmumi; KSA starptautiskais aspekts.

Šī politika veicināja virzību KSA jomā. Var minēt šādus progresu rādītājus:

- To ES uzņēmumu skaits, kas parakstījuši Apvienoto Nāciju Organizācijas iniciatīvas “Global Compact” desmit KSA principus, ir palielinājies no 600 (2006. gads) līdz vairāk kā 1900 (2011. gads).
- To organizāciju skaits, kuru objekti ir reģistrēti Vides vadības un audita sistēmā (EMAS), ir palielinājies no 3300 (2006. gads) līdz vairāk kā 4600 (2011. gads)⁹.
- To ES uzņēmumu skaits, kas paraksta transnacionālus uzņēmumu nolīgumus ar pasaules vai Eiropas darbinieku organizācijām, kuri ietver tādus jautājumus kā darba standarti, ir palielinājies no 79 (2006. gads) līdz vairāk kā 140 (2011. gads).
- Dalībnieku skaits Uzņēmējdarbības sociālās atbilstības iniciatīvā, kas ir uzņēmējdarbību vērsta Eiropas iniciatīva uzņēmumiem, lai uzlabotu darba apstākļus to piegādes ķēdēs, ir palielinājies no 69 (2007. gads) līdz vairāk kā 700 (2011. gads).

⁴ 2008. gada 5. decembra Vides padome, 2010. gada 20. decembra Vides padome, 2010. gada 14. jūnija Ārlietu padome, Eiropas Parlamenta 2007. gada 13. marta rezolūcija (P6_TA(2007)0062), Eiropas Parlamenta 2011. gada 8. jūnija rezolūcija P7_TA(2011)02.

⁵ Integrēta rūpniecības politika globalizācijas laikmetam, COM(2010)614.

⁶ COM(2011) 206.

⁷ COM(2001) 366.

⁸ COM(2006) 136.

⁹ Tiek lēsts, ka no šīm organizācijām aptuveni 80 % ir uzņēmumi.

- To Eiropas uzņēmumu skaits, kas publicē ziņojumus par ilgtspējību saskaņā ar Globālās ziņošanas iniciatīvas (*GRI*) vadlīnijām, ir palielinājies no 270 (2006. gads) līdz vairāk kā 850 (2011. gads).

Caur Eiropas KSA aliansi vadošie uzņēmumi svarīgākajos jautājumos¹⁰ ir izstrādājuši virkni praktisku līdzekļu. Atbalstu aliansei ir paiduši aptuveni 180 uzņēmumi. Arī valsts darba devēju asociācijas atbalstīja aliansi un uzņēmās veikt pasākumus KSA veicināšanai.

Neskatoties uz paveikto, darāmā vēl aizvien ir daudz. Daudzi ES uzņēmumi savā darbībā un pamatstratēģijā vēl nav pilnībā integrējuši sociālos un vides apsvērumus. Vēl aizvien neliela daļa Eiropas uzņēmumu tiek apsūdzēti par cilvēktiesību pārkāpumiem un darba pamatstandartu neievērošanu. Tikai 15 dalībvalstīs no 27 ir nacionālie politiskie nosacījumi, kas veicina KSA¹¹.

Komisija apzināja virkni šādu faktoru, kas palīdzēs turpmāk palielināt KSA politikas ietekmi.

- Nepieciešamība pēc līdzsvarotas ieinteresēto personu pieejas, kas ņem vērā uzņēmumu, ar uzņēmējdarbību nesaistītu ieinteresēto personu un dalībvalstu viedokli.
- Nepieciešamība skaidrāk noteikt, kas tiek sagaidīts no uzņēmumiem, un saskaņot ES KSA definīciju ar jauniem un atjauninātiem starptautiskiem principiem un vadlīnijām.
- Veicināt tirgus atlīdzību par atbildīgu uzņēmējdarbības praksi, tostarp caur investīciju politiku un publisko iepirkumu.
- Nepieciešamība aplūkot pašregulējuma un līdzregulējuma shēmas, kas ir svarīgi līdzekļi, ar kā palīdzību uzņēmumi cenšas īstenot savu sociālo atbildību.
- Nepieciešamība aplūkot uzņēmuma pārredzamību par sociāliem un vides jautājumiem no visu ieinteresēto personu viedokļa, tostarp pašu uzņēmumu viedokļa.
- Nepieciešamība pievērst lielāku uzmanību cilvēktiesībām, kas ir kļuvušas par svarīgāko KSA aspektu.
- Nepieciešamība apzināt papildu noteikumu nozīmi, veidojot veicinošāku vidi uzņēmumiem, kas brīvprātīgi uzņemas sociālo atbildību.

Šā paziņojuma turpinājumā ir izklāstīta mūsdienīga KSA izpratne, pievienota atjaunināta definīcija un piedāvāta jauna rīcības programma. Tas pamatojas uz 2006. gada politikas iestrādēm, taču ir ieviesti arī jauni svarīgi elementi, kas var palīdzēt plašāk izvērst politikas ietekmi. Mērķis ir atkārtoti apliecināt ES globālo ietekmi šajā jomā, dodot Eiropas Savienībai iespēju attiecībās ar citiem reģioniem un valstīm labāk popularizēt savas intereses un vērtības. Tas arī palīdzēs vadīt un koordinēt ES dalībvalstu politiku un samazināt atšķirīgu pieeju risku, kas varētu radīt papildu izmaksas uzņēmumiem, kuri darbojas vairākās dalībvalstīs.

¹⁰ Piemēram, dzimumu līdztiesība, atbildīga piegādes ķēdes pārvaldība, kā arī jautājums par dialoga veicināšanu ar investoriem par uzņēmuma nefinansiāliem darbības rezultātiem. Skatīt www.csreurope.org/pages/en/toolbox.html.

¹¹ “Korporatīvā sociālā atbildība: valsts sabiedriskās politikas ES”, Eiropas Komisija, 2011. gads.

3. MŪSDIENĪGA KORPORATĪVAS SOCIĀLĀS ATBILSĪBAS IZPRATNE

3.1. Jauna definīcija

Komisija piedāvā jaunu KSA definīciju - “uzņēmumu atbildība par savu ietekmi uz sabiedrību”. Priekšnoteikums šīs atbildības īstenošanai ir piemērojamo tiesību aktu un sociālo partneru kolektīvo līgumu ievērošana. Lai pilnībā īstenotu savu korporatīvo sociālo atbildību, uzņēmumos būtu jābūt ieviestam procesam, lai uzņēmuma darbībā un pamatstratēģijā integrētu sociālos, vides, ētiskos, cilvēktiesību jautājumus un patērētājiem svarīgus jautājumus, cieši sadarbojoties ar ieinteresētajām personām, ar mērķi:

- maksimāli palielināt kopējās vērtības izveidi īpašniekiem/ieinteresētajām personām un citām to ieinteresētajām personām un sabiedrībai kopumā;
- atpazīt, novērst un atvieglot to iespējamo negatīvo ietekmi.

Šī procesa sarežģītība būs atkarīga no tādiem faktoriem kā uzņēmuma lielums un tā darbības veids. Vairumam mazo un vidējo uzņēmumu, jo īpašie mikrouzņēmumiem, KSA process visticamāk paliks neformāls un intuitīvs.

Lai maksimāli veicinātu kopējās vērtības izveidi, uzņēmumi tiek mudināti pieņemt ilgtermiņa stratēģisku pieeju KSA un veikt iespēju izpēti tādu inovatīvu produktu, pakalpojumu un uzņēmējdarbības modeļu izstrādei, kas veicinās sabiedrības labklājību un nodrošinās augstāku kvalitāti un produktīvākas darbavietas.

Lai apzinātu, novērstu un mazinātu to iespējamo negatīvo ietekmi, lielie uzņēmumi un uzņēmumi, kuriem pastāv šādas negatīvās ietekmes īpašs risks, tiek aicināti veikt rūpīgu uzraudzību, pamatojoties uz risku, tostarp arī piegādes ķēdēs.

Dažiem tādiem uzņēmumu veidiem kā kooperatīvi, savstarpējās apdrošināšanas sabiedrības un ģimenes uzņēmumi ir pārvaldības un īpašumtiesību struktūras, kas var jo īpaši veicināt atbildīgu uzņēmējdarbības praksi.

3.2. Starptautiski atzīti principi un vadlīnijas

Uzņēmumiem, kas meklē oficiālu pieeju KSA, īpaši lieliem uzņēmumiem, autoritatīvi norādījumi ir sniegti starptautiski atzītos principos un vadlīnijās, jo īpaši nesen atjaunotajās ESAO pamatnostādnēs transnacionālajiem uzņēmumiem, Apvienoto Nāciju Organizācijas “Global Compact” desmit principos, ISO 26000 rekomendējošos standartos par sociālo atbildību, SDO trīspusējā deklarācijā par principiem attiecībā uz transnacionāliem uzņēmumiem un sociālo politiku, kā arī ANO uzņēmējdarbības un cilvēktiesību pamatprincipos. Šis starptautiski atzīto principu un vadlīniju kopums ir mainīga KSA globālā sistēma, kas nesen ir pastiprināta. Eiropas KSA veicināšanas politikai jāklūst pilnībā saskaņotai ar šo sistēmu.

3.3. KSA daudzdimensiālais aspekts

Saskaņā ar šiem principiem un vadlīnijām KSA attiecas vismaz uz cilvēktiesībām, darba un nodarbinātības praksi (piemēram, apmācība, daudzveidība, dzimumu līdztiesība un darbinieku veselība un labklājība), vides jautājumiem (piemēram, bioloģiskā daudzveidība, klimata pārmaiņas, efektīva resursu izmantošana, aprites cikla novērtējums un piesārņojuma

novēršana) un uzpirkšanas un korupcijas apkarošanu. KSA darba programmā iekļauti arī tādi jautājumi kā kopienas iesaistīšanās un attīstība, cilvēku ar invaliditāti integrācija, patērētāju intereses, kā arī privātā dzīve. Sociālās un vides atbildības veicināšana piegādes ķēdē un nefinansiālas informācijas izpaušana tiek uzskatīti par svarīgiem transversāliem jautājumiem. Komisija pieņēma paziņojumu par ES politiku un brīvprātīgo darbu, kurā tā darbinieku brīvprātīgo darbu atzīst kā KSA izpausmi.¹²

Turklāt Komisija attiecībās starp valstīm mudina arī ievērot labas nodokļu pārvaldības trīs principus, proti, pārredzamība, informācijas apmaiņa un godīga nodokļu konkurence. Arī uzņēmumi attiecīgos gadījumos tiek aicināti šos principus īstenot.

3.4. Valsts iestāžu un citu ieinteresēto personu nozīme

KSA izstrādei būtu jānotiek pašu uzņēmumu vadībā. Valsts iestādēm tas būtu jāatbalsta ar saprātīgu brīvprātīgo politikas pasākumu un vajadzības gadījumā papildu noteikumu sajaukumu, piemēram, lai veicinātu pārredzamību, radītu tirgus stimulus atbildīgai uzņēmējdarbības praksei un nodrošinātu korporatīvo atbildību.

Uzņēmumiem jādod iespēja pielāgoties, lai veiktu inovācijas un izstrādātu tādu pieeju KSA, kas atbilst to attiecīgajai situācijai. Daudzi uzņēmumi tomēr novērtē, ka pastāv valsts iestāžu atbalstīti principi un vadlīnijas, un tos izmanto kā etalonu savai politikai un darbībai, kā arī līdzvērtīgāku apstākļu veicināšanai.

Arodbiedrības un pilsoniskās sabiedrības organizācijas apzina problēmas, rīkojas, lai panāktu uzlabojumu, un var konstruktīvi sadarboties ar uzņēmumiem kopīgu risinājumu rašanā. Patērētāji un investori ar saviem patēriņa un investīciju lēmumiem var veicināt tirgus atlīdzību sociāli atbildīgiem uzņēmumiem. Plašsaziņas līdzekļi var palielināt izpratni gan par uzņēmumu pozitīvo, gan negatīvo ietekmi. Valsts iestādēm un citām ieinteresētajām personām uzskatāmi jāparāda sava sociālā atbildība, tostarp attiecībās ar uzņēmumiem.

3.5. KSA un sociālās uzņēmējdarbības iniciatīva

Korporatīvā sociālā atbildība ir piemērojama visiem uzņēmumiem. Šis paziņojums ir pieņemts kopā ar papildinošu, bet tajā pat laikā patstāvīgu sociālās uzņēmējdarbības iniciatīvu (SUI), kas atbalsta noteikta veida uzņēmumus, proti, tos, kuru galvenais mērķis ir nepārprotami sociāls un/vai vides mērķis, kas gūto peļņu no jauna iegulda šajā mērķī, un kuru iekšējā organizācija atspoguļo to sabiedriskos mērķus.¹³ SUI darbība ir saistīta ar ekosistēmu, kas nepieciešama veiksmīgai sociālajai uzņēmējdarbībai un sociālajām inovācijām, kā arī lai veicinātu Eiropas sociālā tirgus ekonomiku.

3.6. KSA un sociālais dialogs

Pēdējos gados vairākas nozaru sociālā dialoga komitejas ir veicinājušas labu KSA praksi un izstrādājušas vadlīnijas.¹⁴ Komisija veicina šāda veida iniciatīvas un atzīst, ka KSA sekmē un papildina sociālo dialogu. Inovatīva un efektīva KSA politika tiek izstrādāta arī ar

¹² “Paziņojums par ES politiku un brīvprātīgo darbu: pārrobežu brīvprātīgā darba atzīšana un veicināšana Eiropas Savienībā” COM(2011)568.

¹³ COM(2011) 682.

¹⁴ “Rūpnieciskās attiecības Eiropā, 2010” 6.3.4. nodaļa, Eiropas Komisija, Nodarbinātība, sociālās lietas un iekļautība, 2011.

transnacionāliem uzņēmumu nolīgumiem (TUN), kas noslēgti starp uzņēmumiem un Eiropas vai pasaules darba ņēmēju organizācijām.¹⁵ ES aktīvi atbalsta transnacionālos uzņēmumu nolīgumus un izveidos šādu nolīgumu datubāzi ar meklēšanas iespējām.

4. RĪCĪBAS PROGRAMMA 2011.-2014. GADAM

Šajā rīcības programmā ir iekļauta gan Komisijas apņemšanās, gan ieteikumi uzņēmumiem, dalībvalstīm un citām ieinteresēto personu grupām. Īstenojot šo rīcības programmu, Komisija vienmēr ņems vērā īpašās MVU raksturiezīmes, jo īpaši to ierobežotos resursus, un izvairīsies radīt nevajadzīgu administratīvo slogu.

4.1. Veicināt KSA redzamību un izplatīt labu praksi

Sniedzot publisku atzinību par to, ko uzņēmumi dara KSA jomā, Eiropas Savienība var palīdzēt izplatīt labu praksi, sekmēt mācīšanos no līdzbiedriem un mudināt vairāk uzņēmumu izstrādāt savu stratēģisko pieeju KSA. Vadoties no pieredzes, kas gūta īstenojot iniciatīvas dažādās dalībvalstīs, Komisija atbalstīs MVU starpposmu organizāciju spējas palielināšanu, lai uzlabotu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem sniegto konsultāciju kvalitāti un pieejamību KSA jautājumos.

Komisija ir sākusi virkni programmu, lai strādātu ar uzņēmumiem un citām ieinteresētajām personām par kritiskiem sociālajiem un vides jautājumiem.¹⁶ Stratēģijas “Eiropa 2020” veiksmīgai īstenošanai svarīga būs turpmāka sadarbība ar uzņēmumiem. Tāpēc Komisija veicinās dialogu ar uzņēmumiem un citām ieinteresētajām personām par tādiem jautājumiem kā nodarbināmības iespējas, demogrāfiskās izmaiņas un rosīga novecošana¹⁷, kā arī jautājumiem attiecībā uz darbavietu (tostarp dažādības pārvaldība, dzimumu līdztiesība, izglītība un apmācība, kā arī darbinieku veselība un labklājība). Tajā jo īpašu vērību pievērsīs nozaru pieejām un atbildīgas uzņēmējdarbības prakses izplatīšanai piegādes ķēdē.

KSA Eiropas iniciatīva “Uzņēmums 2020” ir uzņēmējdarbības vadības piemērs KSA jomā, kas ir īpaši saistīts ar attiecīgajiem ES politikas mērķiem. Komisija līdz 2012. gada beigām palīdzēs pārskatīt šīs iniciatīvas sākotnējos rezultātus un noteikt turpmāko rīcību.

Komisija ir paredzējusi

1. 2013. gadā vairākās attiecīgās rūpniecības nozarēs izveidot ieinteresēto personu KSA platformas uzņēmumiem, to darbiniekiem un citām ieinteresētajām personām, lai uzņemtos publiskas saistības KSA jautājumos, kas svarīgi katrai nozarei, un kopīgi pārraudzītu virzību.
2. No 2012. gada sākt Eiropas atzinības sistēmu par uzņēmumu un citu ieinteresēto personu līdzdalību KSA.

¹⁵ “Transnacionālo uzņēmumu nolīgumu nozīme aizvien pieaugošā starptautiskajā integrācijā” COM(2008) 419 galīgā redakcija.

¹⁶ Piemēram, Mazumtirdzniecības nozares forums par ilgtspējību; ES platformā uztura, fiziskās aktivitātes un veselības jomā; Uzņēmējdarbības un bioloģiskās daudzveidības kampaņa; Korporatīvās atbildības process farmācijas rūpniecībā; Eiropas Pārtikas un ilgtspējīgas ražošanas apaļais galds; Universitāšu un uzņēmēju forums; Reklāmdevēju apaļais galds; un Eiropas pakts par garīgo veselību un labklājību.

¹⁷ 2012. gads ir Eiropas gads aktīvai novecošanai.

4.2. Uzlabot un novērtēt uzticības līmeni uzņēmējdarbībai

Tāpat kā visām organizācijām, ieskaitot valdību un pašu ES, uzņēmumiem ir nepieciešama iedzīvotāju uzticība. Eiropas uzņēmēju aprindām jācenšas būt starp tām sabiedrības organizācijas grupām, kurām uzticas visvairāk. Bieži vien pastāv plaša starp iedzīvotāju vēlmēm un to, ko tie redz kā uzņēmējdarbības prakses realitāti. Šo plaisu daļēji rada dažu uzņēmumu neatbildīgas prakses gadījumi, kā arī gadījumi, kad daži uzņēmumi pārsniedz vides vai sociālās pilnvaras. Reizēm to rada dažu uzņēmumu nepietiekama izpratne par sabiedrības ātri mainīgajām vēlmēm, kā arī nepietiekama pilsoņu informētība par uzņēmumu paveikto un ierobežojumiem, ar ko tie saskaras.

Komisija ir paredzējusi

3. Risināt jautājumu par maldinošu tirdzniecības praksi saistībā ar produktu vides ietekmi (tā sauktā “zaļā tukšvārdība”) ziņojumā par Negodīgas komercprakses direktīvas¹⁸ piemērošanu, kuru paredzēts sagatavot 2012. gadā, un apsvērt nepieciešamību šajā jautājumā veikt īpašus pasākumus.
4. Sākt atklātas debates ar iedzīvotājiem, uzņēmumiem un citām ieinteresētajām personām par uzņēmējdarbības nozīmi un iespējām 21. gadsimtā ar mērķi veicināt kopēju izpratni un vēlmes, un veikt periodiskas aptaujas par pilsoņu uzticību uzņēmējdarbībai un attieksmi pret KSA.

4.3. Uzlabot pašregulējuma un līdzregulējuma shēmas

Uzņēmumi bieži piedalās pašregulējuma vai līdzregulējuma procesos, piemēram, nozares mēroga rīcības kodeksos attiecībā uz sabiedriskiem jautājumiem, kas saistīti ar attiecīgo nozari. Ja šie procesi ir labi izstrādāti, tie var radīt ieinteresēto personu atbalstu un būt efektīvs līdzeklis, lai nodrošinātu atbildīgu uzņēmējdarbības praksi. ES atzīst, ka pašregulējums un līdzregulējums ir daļa no labāka regulējuma programmas.¹⁹

Pieredze liecina, ka pašregulējuma vai līdzregulējuma procesi ir visefektīvākie, ja tie pamatojas uz jautājuma sākotnēju atklātu analīzi kopā ar iesaistītajām ieinteresētajām personām, piedaloties valsts iestādēm (piemēram, Eiropas Komisijai) un ja nepieciešams pēc to sasaukuma; ja nākamajā posmā tiek panākta visu iesaistīto ieinteresēto personu skaidra apņemšanās un noteikti darbības rādītāji; ja tiek noteikts objektīvs pārraudzības mehānisms, darbības pārskats un iespēja pēc vajadzības uzlabot saistības un ja tiek iekļauts efektīvs pārskatbūvniecuma mehānisms, lai izskatītu sūdzības attiecībā uz neatbilstību.

Komisija ir paredzējusi

5. 2012. gadā ar uzņēmumiem un citām ieinteresētajām personām uzsākt izstrādāt pašregulējuma vai līdzregulējuma labas prakses kodeksu, kas varētu uzlabot KSA procesa efektivitāti.

¹⁸ Direktīva 2005/29/EK.

¹⁹ Skatīt Iestāžu nolīgumu par labāku likumdošanas procesu 2003/C 321/01 un Komisijas “Labāks regulējums izaugsmei un darbavietām Eiropas Savienībā” COM(2005)97.

4.4. Veicināt tirgus atbildību par KSA

Aizvien plašāk tiek atzīta KSA pozitīvā ietekme uz konkurētspēju, taču uzņēmumi vēl aizvien saskaras ar dilemmu, ka sociāli visatbildīgākais darbības virziens var nebūt finansiāli labvēlīgākais, vismaz ne īstermiņā. ES būtu jāpastiprina politika patēriņa, publiskā iepirkuma un investīciju jomā, lai stiprinātu tirgus stimulu KSA.

4.4.1. Patēriņš

Pēdējos gados ir pieaugusi patērētāju interese par jautājumiem, kas saistīti ar KSA, taču joprojām pastāv tādi būtiski šķēršļi kā nepietiekama informētība, nepieciešamība maksāt uzcenojumu un grūtības piekļūt tādai informācijai, kas nepieciešama apzinātas izvēles veikšanai. Daži uzņēmumi ieņem vadošo lomu, palīdzot patērētājiem veikt noturīgas izvēles. Ilgtspējīga patēriņa un ražošanas rīcības plāna pārskatīšana var dot iespēju apzināt jaunus pasākumus, kas vienkāršotu atbildīgāku patēriņu.

4.4.2. Publiskais iepirkums

Komisija noteica orientējošu mērķi, ka līdz 2010. gadam 50 % no visiem publiskajiem iepirkumiem būtu jāatbilst apstiprinātiem vides kritērijiem. Komisija 2011. gadā publicēja norādījumus par sociāli atbildīgu publisko iepirkumu (SAPI), skaidrojot, kā publiskajā iepirkumā integrēt sociālos apsvērumus, tajā pat laikā ievērojot esošo ES tiesisko regulējumu.²⁰ SAPI var ietvert valsts iestāžu pozitīvu rīcību, lai palīdzētu nepietiekami pārstāvētiem uzņēmumiem, piemēram, MVU, piekļūt publiskā iepirkuma tirgum.

Dalībvalstis un visu līmeņu valsts iestādes tiek aicinātas pilnībā izmantot visas iespējas, ko publiskajam iepirkumam sniedz pašreizējais tiesiskais regulējums. Vides un sociālo kritēriju integrācija publiskajā iepirkumā jāveic tā, lai netiktu diskriminēti MVU un tiktu ievēroti Līguma noteikumi par nediskrimināciju, vienādu attieksmi un pārredzamību.

Komisija ir paredzējusi

6. Veicināt labāku sociālo un vides apsvērumu integrāciju publiskajā iepirkumā kā daļu no Publiskā iepirkuma direktīvu pārskatīšanas 2011. gadā, neradot papildu administratīvo slogu līgumslēdzējām iestādēm vai uzņēmumiem un nemazinot principa par līguma piešķiršanu ekonomiski visizdevīgākajam piedāvājumam nozīmi.

4.4.3. Ieguldījumi

Reaģējot uz finanšu krīzi, Komisija gatavo virkni tiesību aktu priekšlikumu, lai nodrošinātu atbildīgāku un pārredzamāku finanšu sistēmu. Pienācīgi ņemot vērā attiecīgo nefinansiālo informāciju, investori var veicināt efektīvāku kapitāla sadali un labāk īstenot ilgtermiņa investīciju mērķus. Komisija atbalsta investoru spēju palielināšanu, lai noteiktu, kā investīciju lēmumos integrēt nefinansiālu informāciju. Šajā saistībā Komisija mudina uzņēmumus izpaust informāciju, kas saistīta ar labas nodokļu pārvaldības standartu īstenošanu.

²⁰ “Sociāls “iepirkums” - Rokasgrāmata sociālo apsvērumu ietveršanai publiskajos iepirkumos”, Eiropas Komisija, 2011.

Eiropas aktīvu pārvaldnieki un aktīvu īpašnieki, jo īpaši pensiju fondos, tiek aicināti parakstīt ANO atbildīgas investēšanas principus. Valsts iestādēm ir īpaša atbildība veicināt KSA uzņēmumos, kas tām pieder vai kuros tās veic investīcijas.

Komisija ir paredzējusi

7. Apsvērt prasību visiem investīciju fondiem un finanšu iestādēm informēt visus savus klientus (iedzīvotājus, uzņēmumus, valsts iestādes utt.) par visiem ētiskajiem vai atbildīgas investīcijas kritērijiem, ko tie piemēro, vai visiem standartiem vai kodeksiem, ko tie ievēro.

4.5. Uzlabot uzņēmumu sociālās un vides informācijas izpaušanu

Sociālās un vides informācijas izpaušana, tostarp ar klimatu saistītās informācijas izpaušana, var veicināt sadarbību ar ieinteresētajām personām, kā arī materiālo ilgtspējas risku apzināšanu. Tas ir arī svarīgs pārskatbildīguma elements un var palīdzēt veidot sabiedrisko uzticību uzņēmumiem. Lai informācija atbilstu uzņēmumu un citu ieinteresēto personu vajadzībām, tai jābūt materiālai, un tās apkopošanai – rentablai.

Dažas dalībvalstis ir ieviesušas nefinansiālās izpaušanas prasības, kas ir plašākas nekā ES tiesību aktos noteiktais.²¹ Pastāv iespēja, ka atšķirīgas valstu prasības varētu radīt papildu izmaksas uzņēmumiem, kas darbojas vairākās dalībvalstīs.

Aizvien vairāk uzņēmumu sniedz sociālo un vides informāciju. MVU šādu informāciju bieži dara zināmu neoficiāli un pēc pašu izvēles. Viens avots liecina, ka aptuveni 2500 Eiropas uzņēmumu publicē KSA vai ilgtspējas ziņojumu, kas izvirza ES vadošajā pozīcijā pasaulē.²² Tomēr tā vēl aizvien ir tikai neliela daļa no 42 000 lielo uzņēmumu, kas darbojas ES.

Pastāv daudzas starptautiskas sistēmas sociālās un vides informācijas izpaušanai, tostarp Globālās ziņošanas iniciatīva (*GRI*). Integrētu finanšu un nefinanšu pārskatu sniegšana ir svarīgs vidēja termiņa un ilgtermiņa mērķis, un Komisija ar interesi seko līdzi Starptautiskās integrēto pārskatu komitejas darbam.

Kā ziņots Aktā par vienoto tirgu un lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus, Komisija iesniegs tiesību akta priekšlikumu par visu nozaru uzņēmumu sniegtās sociālās un vides informācijas pārredzamību. Pašlaik tiek veikts šā priekšlikuma iespējamo risinājumu ietekmes novērtējums, kurā ir ietverta arī konkurētspējas pārbaude un MVU tests. Komisija arī izstrādā politiku, lai uzņēmumus veicinātu noteikt un salīdzināt savus ekoloģiskos raksturlielumus, izmantojot metodi, kura pamatojas uz kopējo dzīves ciklu un kuru var arī izmantot informācijas izpaušanā.

Visas organizācijas, tostarp pilsoniskās sabiedrības organizācijas un valsts iestādes, tiek mudinātas mērķtiecīgi rīkoties, lai uzlabotu informācijas izpaušanu par savu sociālo un vides ietekmi.

²¹ Ceturtajā direktīvā par gada pārskatiem 2003/51/EK noteikts, ka uzņēmumiem to gada pārskatos jāsniedz informācija, kas saistīta ar vidi un nodarbinātību, tādā apjomā, lai varētu saprast uzņēmuma attīstību, finanšu rezultātus vai stāvokli. Visas dalībvalstis izvēlējās šo prasību neattiecināt uz MVU.

²² CorporateRegister.com.

4.6. Turpmāka KSA integrācija izglītībā, apmācībā un pētniecībā

Turpmākai KSA pilnveidei nepieciešamas jaunas prasmes, kā arī izmaiņas vērtību sistēmā un rīcības veidā. Dalībvalstīm var būt liela nozīme, mudinot izglītības iestādes attiecīgajās izglītības programmās, tostarp vidusskolas un universitātes līmenī, integrēt KAS, noturīgu izaugsmi un atbildīgu pilsonību. Eiropas Uzņēmējdarbības augstskolas tiek aicinātas parakstīt ANO atbildīgas vadības izglītības principus.

Augstas kvalitātes akadēmiskie pētījumi atbalsta uzņēmējdarbības prakses un sabiedriskās politikas izstrādi KSA jomā. Turpmākajiem pētījumiem būtu jābalstās uz 6. un 7. ES pamatprogrammā finansēto pētījumu rezultātiem. Komisija veiks pētījumu par iespējām finansēt turpmākus pētījumus un inovācijas KSA jomā un atbalstīt KSA principus un vadlīnijas pētījumos, kuri vēl tiek finansēti ar 7. pamatprogrammu un arī tās turpinājumu “Apvārsnis 2020”, kā arī veidojot Eiropas Pētniecības telpu.

Komisija ir paredzējusi

8. Sniegt papildu finansiālu atbalstu ES mūžizglītības programmas un programmas “Jaunatne darbībā” ietvaros izglītības un apmācības projektiem attiecībā uz KAS un 2012. gadā rīkoties, lai palielinātu izglītības nozares speciālistu un uzņēmumu informētību par sadarbības KSA jomā nozīmi.

4.7. Uzsvērt valsts un vietēja līmeņa KSA politikas nozīmi

Daudzi sabiedriskās politikas pasākumi KSA atbalstam tiek labāk īstenoti valsts, reģionālā un vietējā līmenī. Vietējās un reģionālās iestādes tiek mudinātas lietderīgi izmantot ES struktūrfondus, lai atbalstītu KSA izstrādi, jo īpaši starp MVU, un lai sadarbotos ar uzņēmumiem tādu problēmu veiksmīgākā risināšanā kā nabadzība un sociālā iekļaušana.

Komisija ir paredzējusi

9. Kopā ar dalībvalstīm 2012. gadā izveidot profesionālapskates mehānismu attiecībā uz valsts KSA politiku.

Komisija aicina

- A. Līdz 2012. gada vidum dalībvalstis sadarbībā ar uzņēmumiem un citām ieinteresētajām personām izstrādāt vai atjaunināt savus plānus vai valsts prioritārās rīcības sarakstus KSA veicināšanai, atbalstot stratēģiju “Eiropa 2020”, ar atsauci uz starptautiski atzītiem KSA principiem un vadlīnijām, ņemot vērā šajā paziņojumā minētos jautājumus.

4.8. Labāk saskaņot Eiropas un globālo pieeju KSA

Eiropas Savienībai būtu jāaizstāv Eiropas intereses starptautiskas KSA politikas izstrādē, tajā pat laikā nodrošinot starptautiski atzītu principu un vadlīniju integrāciju savā KSA politikā.

4.8.1. Galveno uzmanību pievērst starptautiski atzītiem KSA principiem un vadlīnijām

Lai nodrošinātu vienādus godīgas konkurences nosacījumus, Komisija pastiprinās sadarbību ar dalībvalstīm, partnervalstīm un attiecīgajiem starptautiskajiem forumiem, lai sekmētu

starptautiski atzīto principu un vadlīniju ievērošanu un veicinātu to saskaņu. Šī pieeja nozīmē, ka ES uzņēmumiem jāatjauno savi centieni ievērot šos principus un vadlīnijas.

ESAO pamatnostādnes ir valdību ieteikumi, kas adresēti transnacionāliem uzņēmumiem. Komisija atbalsta valsti, kas neietilpst ESAO, pievienojanos šīm pamatnostādnēm. Vēl bez valdības atbalsta šīm pamatnostādnēm ir ieviests atsevišķs īstenošanas un pārsūdzības mehānisms, valstu kontaktpunktu tīkls, ko ir izveidojušas visas organizācijas dalībvalstis un kurš var palīdzēt uzņēmumiem un ieinteresētajām personām risināt praktiskus jautājumus, tostarp izmantojot starpniecību un samierināšanu.

Komisija ir paredzējusi

10. Pārraudzīt Eiropas uzņēmumu, kuros strādā vairāk nekā 1000 darbinieku, apņemšanos ievērot starptautiski atzītus KSA principus un vadlīnijas un savā darbībā ņemt vērā ISO 26000 rekomendējošos standartus par sociālo atbildību.

Komisija aicina

- B. Visus lielos Eiropas uzņēmumus līdz 2014. gadam apņemt, izstrādājot savu KSA pieeju, ņemt vērā vismaz vienu no turpmāk minētajiem principu un vadlīniju kopumiem: ANO "Global Compact", ESAO pamatnostādnes transnacionālajiem uzņēmumiem vai ISO 26000 rekomendējošie standarti par sociālo atbildību.
- C. Visus Eiropā reģistrētos transnacionālos uzņēmumus līdz 2014. gadam apņemt ievērot SDO trīspusējo deklarāciju par principiem attiecībā uz transnacionāliem uzņēmumiem un sociālo politiku.

4.8.2. *Īstenot ANO uzņēmējdarbības un cilvēktiesību pamatprincipus*²³

Uzlabot ES politiku saskaņu attiecībā uz uzņēmējdarbību un cilvēktiesībām ir svarīgs uzdevums. ANO pamatprincipu sekmīgāka īstenošana palīdzēs sasniegt ES mērķus attiecībā uz konkrētiem cilvēktiesību jautājumiem un darba pamatstandartiem, ieskaitot bērnu darbu, piespiedu darbu ieslodzījuma vietās, cilvēku tirdzniecību, dzimumu līdztiesību, nediskrimināciju, pulcēšanās brīvību un tiesības uz kolektīvām sarunām. Process, kurā iesaistīti uzņēmumi, ES delegācijas partnervalstīs un vietējie pilsoniskās sabiedrības dalībnieki, jo īpaši cilvēktiesību organizācijas un aizstāvji, palielinās izpratni par problēmām, ar ko saskaras uzņēmumi, kas darbojas valstīs, kurā netiek ievērots pienākums aizstāvēt cilvēktiesības.

Komisija ir paredzējusi

11. Strādāt kopā ar uzņēmumiem un ieinteresētajām personām, lai 2012. gadā izstrādātu cilvēktiesību norādījumus noteiktam skaitam attiecīgo rūpniecības nozaru, kā arī norādījumus mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, vadoties pēc ANO pamatprincipiem.

²³

ANO pamatprincipi aptver trīs pīlārus: valsts pienākums ievērot cilvēktiesības, korporatīvā atbildība ievērot cilvēktiesības; un tiesību uz efektīvu tiesisko aizsardzību nepieciešamība.

12. Līdz 2012. gada beigām publicēt ziņojumu par ES prioritātēm ANO pamatprincipu īstenošanā un pēc tam gatavot regulārus progresu ziņojumus.²⁴

Komisija arī

- D. Sagaida, ka visi ES uzņēmumi īsteno korporatīvo atbildību, lai ievērotu cilvēktiesības, kā noteikts ANO pamatprincipos.
- E. Aicina visas dalībvalstis līdz 2012. gada beigām izstrādāt valsts plānu ANO pamatprincipu īstenošanai.

4.8.3. *Uzsvērt KSA nozīmi attiecībā ar citām pasaules valstīm un reģioniem*

Starptautiski atzītās KSA vadlīnijas un principi ir vērtības, kuras būtu jāpieņem valstīs, kuras vēlas ievienoties Eiropas Savienībai, un tādēļ Komisija pievienošanās procesā turpinās pievērsties šim jautājumam.

Komisija sekmē KSA arī ārpolitikā. Tā turpinās, pasaules mēroga aizstāvības kampaņas apvienojot ar papildnoteikumiem, aizvien plašāk izplatīt starptautiski atzītās KSA vadlīnijas un principus, un ES uzņēmumiem dos iespēju nodrošināt, ka tiem ir pozitīva ietekme ārzemju ekonomikā un uzņēmumos. Komisija sagatavos attiecīgus priekšlikumus tirdzniecības un attīstības jomā. Turklāt vajadzības gadījumā tā piedāvās risināt KSA jautājumu, veidojot dialogu ar partnervalstīm un reģioniem.

ES attīstības politika atbalsta nepieciešamību atbalstīt KSA.²⁵ Veicinot sociālo un vides standartu ievērošanu, ES uzņēmumi var sekmēt labāku pārvaldību un iekļaujošu izaugsmi jaunattīstības valstīs. Uzņēmējdarbības modeļi, kuros nabadzīgais tiek uztverts kā patērētājs, ražotāji un izplatītāji palīdz maksimāli palielināt attīstības ietekmi. Sinerģijas meklējumi ar privāto sektoru kļūs aizvien svarīgāks apsvērums ES sadarbībā attīstības jomā un ES atbildēs uz dabas un cilvēku izraisītām katastrofām. Uzņēmumi ar savu brīvprātīgo iesaistīšanos var ieņemt nozīmīgu vietu. Eiropas Brīvprātīgo humānās palīdzības korpuss var palīdzēt labāk izmantot sinerģijas ar privāto sektoru.

Komisija ir paredzējusi

13. Apzināt veidus, kā turpmākajās politikas iniciatīvās sekmēt atbildīgu uzņēmējdarbības praksi, lai trešās valstīs sekmētu iekļaujošu un ilgtspējīgu atlabšanu un izaugsmi.

5. SECINĀJUMI

Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, uzņēmumiem un citām ieinteresētajām personām, lai regulāri pārraudzītu virzību un kopīgi sagatavotu pārskatīšanas sanāksmi, kurai būtu jānotiek līdz 2014. gada vidum. Gatavojoties šai sanāksmei, Komisija publicēs ziņojumu par šajā

²⁴ Eiropas Komisijas publicētie ziņojumi par cilvēktiesību un vides tiesisko regulējumu, ko piemēro ES uzņēmumiem, kuri darbojas ārpus ES (2010. gads), un par atbildīgu piegādes ķēdes pārvaldību (2011. gads) tiks ņemti vērā šajā kontekstā.

²⁵ Eiropas Konsenss attīstības jomā, 2005.

paziņojumā noteiktās darba programmas īstenošanu. Šim mērķim Eiropas Ieinteresēto personu forumam par KAS un dalībvalstu KSA pārstāvju augsta līmeņa grupai būs jāaskāņo savas darba metodes. Komisija līdz 2011. gada beigām iesniegs šajā jautājumā īstenojamu priekšlikumu.

Eiropas Komisija attiecībā uz šo paziņojumu sagaida diskusijas ar Padomi, Eiropas Parlamentu, Ekonomikas un sociālo lietu komiteju, Reģionu komiteju, uzņēmumiem un citām ieinteresētajām personām un par to tiktu saņemti piezīmes.

Komisija aicina Eiropas uzņēmumu vadītājus, tostarp arī no finanšu nozares, līdz 2012. gada vidum paust skaidru un atbildīgu apņemšanos ciešā sadarbībā ar valsts iestādēm un citām ieinteresētajām personām mudināt, lai pēc iespējas lielāks skaits ES uzņēmumu uzņemtos atbildīgu uzņēmējdarbības praksi, nosakot skaidrus mērķus 2015. un 2020. gadam.